

Govor visokog predstavnika Valentina Inzka pred Vijećem sigurnosti Ujedinjenih nacija

Gospodine predsjedniče, Vaše ekscelencije, dame i gospodo,

Dozvolite mi da se na početku prvo zahvalim svim članovima Vijeća sigurnosti za stalnu podršku i pažnju koju posvećujete Bosni i Hercegovini.

Pitanje Bosne i Hercegovine na svu sreću nema one hitne sigurnosne dimenzije kojima se odlikuju druga pitanja kojima se bavite u ovoj uzvišenoj instituciji. Ali, siguran sam da ćete se složiti sa mnom da ono što se događa sa Bosnom i Hercegovinom ima značaja daleko izvan njenih granica.

Bosna i Hercegovina je zemlja koja je na toliko mnogo načina postala simbol našeg zajedničkog opredjeljenja i težnje za integriranim evropskim kontinentom, koji počiva na trajnom miru, stabilnosti, prosperitetu i toleranciji.

Dok nastojimo ostvariti tu viziju, trebamo se svakako ponositi napretkom koji je načinjen u Bosni i Hercegovini nakon tragičnih ratova iz 90-tih godina. Ali isto tako, moramo shvatiti da posao još nije završen i da je naš angažman i dalje od suštinskog značaja ako želimo sačuvati napredak koji je načinjen do sada i graditi dalje na njemu da bismo postigli naš zajednički cilj.

U proteklih šest mjeseci nakon mog zadnjeg izvještaja, moram vas sa žaljenjem izvijestiti, bosanskohercegovački lideri i dalje ne ispunjavaju svoje obaveze prema građanima ove zemlje i da ne ispunjavaju vrlo ograničena očekivanja međunarodne zajednice. Kao rezultat toga, ova zemlja je još više zaostala za svojim susjedima u regionu.

Srbija i Kosovo normaliziraju svoje odnose nakon historijskog dogovora postignutog uz posredovanje šefice službe za vanjske poslove Evropske unije, baronese Ashton, a Srbija je izgleda pred samim otvaranjem pristupnih pregovora sa EU. Hrvatska je sada samo sedam sedmica daleko od punog članstva, i ona je svijetli primjer drugima u regionu šta se sve može postići ako se uvedu promjene putem reformi. Napredak Crne Gore je također impresivan.

Region ide dalje, a Bosna i Hercegovina će za sedam sedmica imati hiljadu kilometara zajedničke granice sa EU.

Region ide dalje. Nažalost, Bosna i Hercegovina u međuvremenu stagnira.

Iz godine u godinu, njeni politički lideri donose nova razočarenja jer ni dalje ne uspijevaju postići zdrave kompromise koji su potrebni za ispunjavanje uslova evroatlantske integracije, niti da se uhvate u koštac sa vrlo ozbiljnim ekonomskim i socijalnim izazovima sa kojima se ova zemlja suočava. A sve to uprkos vrlo darežljivom, progresivnom i ojačanom angažmanu EU na terenu, a ja bih želio da posebno spomenem neumorne aktivnosti specijalnog predstavnika EU Petera Sorensena.

Tužna stvarnost bh. politike ponovo je izašla na vidjelo u aprilu kada lideri ove zemlje nisu uspjeli da postignu dogovor o implementaciji ključne presude Evropskog suda za ljudska prava, što bi deblokiralo narednu fazu u procesu integracije u EU.

U tom pogledu ja bih volio upitati političke lidere: šta bi trebalo da je lakše riješiti – implementacija presude "Sejdić-Finci" ili historijsko pitanje Srbije i Kosova?

Slična dinamika je bila na sceni i prije dvije godine u pogledu aspiracija ove zemlje za članstvo u NATO-u, gdje je postignuto malo stvarnog napretka u knjiženju vojne imovine na ime države, što je bio uslov da se deblokira pristup ove

zemlje u Akcionu plan za članstvo u Savezu.

Oba zadatka su jednostavna, prosta, i traže male ili nikakve materijalne troškove i mogu se ostvariti u roku od nekoliko dana uz minimum političke hrabrosti i uz razumijevanje da je postizanje zdravih kompromisa putem političkog dijaloga situacija u kojoj svi učesnici pobjeđuju.

A ipak vođenje politike nultog zbira neumorno se nastavlja iz godine u godinu.

Gospodine predsjedniče, Vaše ekscelencije, dame i gospodo, ovaj pristup se mora mijenjati, i to odmah ukoliko ne želimo izgubiti narednih šesnaest mjeseci u neproaktivnim izbornim kampanjama.

Prije nego dam pregled osnovnih političkih događaja iz proteklih šest mjeseci iz perspektive mog mandata, htio bih nedvosmisleno pojasniti da je osnovni razlog zašto ova zemlja i dalje zaostaje za svojim susjedima činjenica da izabrani zvaničnici i političke stranke i dalje stavljaju sopstvene uske lične i stranačke političke interese prije interesa građana i zemlje kao cjeline.

Činjenica da se privlačna snaga evropskog i evroatlantskog integracionog procesa nije do sada pokazala dovoljno jakom da se ovo prevaziđe treba biti razlog za zabrinutost svih nas, kao i za ozbiljno razmišljanje o elementima naše jedinstvene strategije kako krenuti naprijed.

Po pitanju razvoja političke situacije u posljednjih šest mjeseci, događajima je dominirala sve dublja politička i ustavna kriza u Federaciji, povezana sa formiranjem nove parlamentarne većine u tom entitetu.

Uprkos toj većini, nova koalicija, koja ima jasno i legitimno pravo da traži rekonstrukciju vlade, nije bila u mogućnosti

da smijeni postojeću vladu pošto su neke stranke iskoristile ustavne mehanizme blokiranja, koji su stvoreni sa namjerom da zaštite prava konstitutivnih naroda, da blokira provođenje izglasavanja nepovjerenja. Kriza je dalje usložnjena činjenicom da institucija koja ima nadležnost da rješava takve blokade, Vijeće Ustavnog suda za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa, ne funkcioniše zbog neuspjeha nadležnih tijela vlasti da imenuju sudije na upražnjena mjesta u ovom Vijeću već četiri i po godine.

I kao da ovakvi događaji nisu dovoljno ozbiljno odvlačili pažnju od gorućih teškoća sa kojima se suočavaju vlasti u Federaciji, predsjednik Federacije je uhapšen 26. aprila i zadržan u pritvoru.

Lagana i neometana rekonstrukcija Vlade Republike Srpske u martu ove godine predstavlja jak kontrast situaciji u Federaciji. Vladajuća koalicija u Republici Srpskoj je izabrala novu premijerku i zamijenila određeni broj ministara, naizgled kao odgovor pogoršanoj ekonomskoj situaciju, uključujući i štrajkove u javnom sektoru. Za razliku od Vlade Federacije Vlada RS-a je nastavila redovne sjednice dok pokušava da riješi mnoge ekonomske i društvene izazove sa kojima se suočava.

Međutim, sa stanovišta mandata koji mi je dat Daytonskim mirovnim sporazumom, a koji je potvrđen u uzastopnim Rezolucijama Vijeća sigurnosti, ja sam i dalje duboko zabrinut oko suštinskih osporavanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta države Bosne i Hercegovine od strane nekih predstavnika Republike Srpske, uključujući entitetskog predsjednika Dodika.

Prije šest mjeseci sam ukazao da pitanje sve jačeg zagovaranja raspada Bosne i Hercegovine od strane zvaničnika RS-a zaslućuje posebnu pažnju međunarodne zajednice. Moja procjena ovog pitanja se nije promijenila. Izjave date kao i aktivnosti preduzete tokom izvještajnog perioda, a koje su pobrojane u

mom izvještaju, po mom mišljenju predstavljaju nastavak ove zabrinjavajuće politike.

Upravo je prošlog mjeseca, a onda još jednom prije par dana, predsjednik RS-a izjavio da Bosna i Hercegovina "nema apsolutno nikakve šanse da preživi" te je opisao Bosnu i Hercegovinu kao "paćenika na izdisaju kome međunarodna zajednica još dobacuje kisik tvrdeći da on mora da preživi." To je samo jedna od mnogih takvih izjava citiranih u mom izvještaju, a takve izjave su se nastavile nakon isteka izvještajnog perioda. I kao što je to simbolično za retrogradnu politiku koja i dalje preovladava, i dalje su se nastavile izjave u kojima se negira genocid počinjen u Srebrenici.

Kao velika suprotnost tome srbijanski predsjednik Tomislav Nikolić i premijer Dačić i zamjenik premijera Aleksandar Vučić su zadnjih nekoliko sedmica, izražavajući osjećanja beogradskih vlasti, pokazali onu vrstu političkog liderstva koja je dostojna najviše pohvale. Kada se predsjednik Nikolić izričito izvinuo za Srebrenicu i druge ratne zločine koje su pojedinci počinili u ime srbijanske države ili naroda on je uistinu učinio hrabar korak prema regionalnom pomirenju koji, ukoliko se nastavi, može otvoriti put daljim poboljšanjima odnosa između Sarajeva i Beograda.

Takođe vrijedi napomenuti da se, na inicijativu Turske, danas održava sastanak predsjednika Srbije, Bosne i Hercegovine i Turske. Ministar vanjskih poslova Ahmet Davutoglu je prošle sedmice lično došao u Sarajevo kako bi pripremio ovaj historijski sastanak. Njegovi naponi su izuzetno važni, ne samo za regionalnu saradnju, nego i za pomirenje u regiji, i, naravno, ja potpuno podržavam njegove napore.

Općenito, i dalje sam zabrinut zbog prakse nepoštivanja vladavine prava koja je posebno prisutna tokom proteklih nekoliko godina, i to ne samo u Federaciji BiH. Iz tog razloga sam u specijalnom izvještaju obavijestio Upravni odbor Vijeća

za implementaciju mira o situaciji u oblasti vladavine prava.

Dosadašnji neuspjeh lokalnih institucija da provedu Odluku Ustavnog suda BiH iz novembra 2013. godine o izbornom sistemu u Mostaru je dobar primjer i predstavlja kršenje odredbi Mirovnog sporazuma kojima se kaže da će odluke Suda biti „konačne i obvezujuće“. Zbog toga, građani Mostara nisu mogli izaći na lokane izbore 2012. godine. Dvije najveće stranke u Mostaru snose glavni dio odgovornosti za nepostizanje dogovora i očekujem da ove dvije stranke počnu postizati kompromise.

Možda i ne iznenađuje činjenica, uzimajući u obzir sveukupnu klimu, da organi vlasti BiH još jednom nisu postigli konkretan uspjeh u ispunjavanju preostalih ciljeva koje je Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira definirao kao preduslove za zatvaranje OHR-a.

Dame i gospodo, ipak nisu sve vijesti loše, a već sam spomenuo neke pozitivne aspekte u Republici Srpskoj. Državno Vijeće ministara, u okviru kojeg je došlo do stranačke reorganizacije tokom novembra 2012. godine, redovno se sastaje. Državni budžet za 2013. godinu je usvojen na vrijeme, prvi put nakon dvije godine. No, općenito, državna koalicija do sada nije bila u mogućnosti da osigura prijeko

potreban napredak u zakonodavnoj oblasti.

Stabilna sigurnosna situacija je polazište za sve drugo i svojim kontinuiranim prisustvom Misije Evropske unije i NATO-a u Bosni i Hercegovini su nastavile pružati uvjerenja građanima da je situacija u BiH i dalje sigurna uprkos teškoj političkoj situaciji i u vrijeme kada su neki političari na visokim funkcijama neprekidno i otvoreno dovodili u pitanje budućnost ove zemlje. Prije nego što u novembru ponovo razmotrite situaciju, želio bih iskoristiti ovu priliku da izrazim svoje duboko uvjerenje da njihovo prisustvo, prisustvo EUFOR-a u BiH, u skladu s njegovim postojećim mandatom, ima suštinski

značaj za pružanja podrške naporima koje međunarodna zajednica trenutno provodi, kao i za moju sposobnost da ispunim svoj civilni mandat.

Gospodine predsjedniče, vaše ekscelencije, dame i gospodo,

Bosanskohercegovački politički lideri i stranke koje predstavljaju suočavaju se s izborom koji je svakim danom sve jasniji.

Više ne može biti izgovora i nigdje se više ne mogu sakriti od svoje odgovornosti. Izbor je jednostavan. Oni mogu zajedno uspjeti ili zajednički doživjeti neuspjeh.

Sve ih poznajem, znam da mogu puno bolje, i pozivam ih s ove najvažnije govornice da pokažu hrabrost i konačno postignu zdrave kompromise koji će omogućiti Bosni i Hercegovini da ostvari napredak.

S naše strane, moramo nastaviti da pružamo pomoć onima u Bosni i Hercegovini koji žele napredak zemlje, dok istovremeno moramo zauzeti čvrst stav protiv svih onih koji žele ponovo otvoriti stare rane. Bosna i Hercegovina može napredovati samo ukoliko bude gledala u budućnost, a ne u prošlost.

Nadam se da ćemo, kada vam za šest mjeseci opet budem podnosio izvještaj, moći očekivati 2014. kao godinu punu napretka, a ne godinu produbljivanje krize.

Bosni i Hercegovini je potrebna neprekidna pažnja međunarodne zajednice, ali nam je takođe potrebno strpljenje i dugoročan pristup. Nove generacije dolaze i spremne su da se angažiraju za dobrobit ove prekrasne zemlje.

Hvala.